

ÜPP ja MAK 2014–2020 keskkonnatoetuste jaotumine

Sisukord

ÜPP toetuste jaotumine	2
MAK 2014–2020 keskkonnatoetuste jaotumine.....	4
Kokkuvõte.....	7

Jooniste loetelu

Joonis 1. ÜPP I samba ja siseriiklike toetuste ning II samba väljamakstud toetuste jagunemine maakonniti 2021. aastal.....	3
Joonis 2. Väljamakstud MAK 2014–2020 keskkonnatoetuste jagunemise osatähtsus (%) maakonniti 2021. aastal.....	6
Joonis 3. MAK 2014–2020 keskkonnatoetuste jaotumine tootjate suurusklassi alusel 2021. aastal	6
Joonis 4. MAK 2014–2020 keskkonnatoetuste jaotumine ettevõtete tootmistüübi alusel 2021. aastal.....	7

Lisade loetelu

- Lisa 1. Põllumajandustootjate esindatus, üldkogumi struktuur tootmistüübi ja majandusliku suuruse järgi 2021. aastal
- Lisa 2. Makstud toetused majanduslike suurusklasside lõikes 2021. aastal
- Lisa 3. ÜPP I ja II samba ning riiklike toetuste jaotumine maakonniti 2021. aastal
- Lisa 4. ÜPP I ja II samba ning riiklike toetuste jaotumine majanduslike suurusgruppide alusel 2021. aastal
- Lisa 5. ÜPP I ja II samba ning riiklike toetuste jaotumine tootmistüübiti 2021. aastal

Kasutatud kirjanduse loetelu

- FADN, 2021. Põllumajandusliku raamatupidamise andmebaas. Allikas: <https://pmk.agri.ee/et/FADN>
- PRIA, 02.02.2022 andmetel. Makstud summad klientide lõikes 2021. aastal.

ÜPP toetuste jaotumine

Põllumajanduse ja maaelu arengu toetamiseks on Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) raames ette nähtud erinevad toetusskeemid. Põllumajandustoetuste rakendamist Eestis reguleerib EL ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) rakendamise seadus, mis on jõus alates 1. jaanuarist 2015. Toetuste analüüsimisel võeti arvesse kõik PRIA poolt 2021. aastal väljamakstud otsetoetused, koolikava toetus, põllumajanduse turukorralduse toetused ning siseriiklikud toetused (joonistel esitatud koos I samba toetustega). II samba maaelu arengukava meetmetoetustest võeti analüüsimisel arvesse kõik väljamakstud maaelu arengukava (MAK) 2014–2020 toetused (v.a tehniline abi ja ettemaksud). 2021. aastal maksti välja MAK 2020. aasta taotlusvooru toetused.

Põllumajandustootjate esindatus, üldkogumi struktuur tootmistüübi ja majandusliku suuruse järgi 2021. aastal välja makstud toetuste jaotumisel on esitatud lisas (Lisa 1). Lisas 2 on esitatud makstud toetuste koond põllumajandustootjatele ja töötlejatele ning maaelu arenguks majanduslike suurusklasside lõikes. Toetuste jaotumisel maakonniti (Lisa 3) on aluseks võetud PRIA kliendiregistris olev toetuse saaja tegevuskoha maakond (maakond, kus asub suurem osa põllumajandusettevõtja põldudest/tootmisest ja/või on ettevõtte registreeritud). Põllumajandustootjate maad võivad paikneda mitmes maakonnas ja seetõttu tuleb arvestada, et antud maakondlik jaotus ei pruugi näidata tegelikke toetuste kasutamise piirkondi ([majandusnäitajate valdkonna uuringute metoodikate dokument](#)).

Analüüsi teostaja on Põllumajandusuuringute Keskuse maamajanduse analüüsi osakond. Kontaktisik on põllumajanduskeskkonna seire ja uuringute büroost Maris Kruuse, maris.kruuse@pmk.agri.ee.

2021. aastal maksti I samba toetusi 193 mln, II samba toetusi 124 mln ja siseriiklike toetusi 18 mln eurot (vastavalt 58%, 37% ja 5,4% toetuste kogusummast). Kokku (I, II sammas (tehnilise abi toetuseta ja ettemakseteta) ja siseriiklikud toetused) maksti 2021. aastal välja 335,0 mln eurot, mis on 35,7 mln võrra rohkem kui 2020. aastal (299,3 mln eurot). Seoses jätkuva COVID-19 kriisiga maksti sarnaselt 2020. aastaga COVID-19 puhangust tingitud erakorralist toetust põllumajandustootjale (siseriiklike toetuste osana; summad pole eraldi välja toodud).

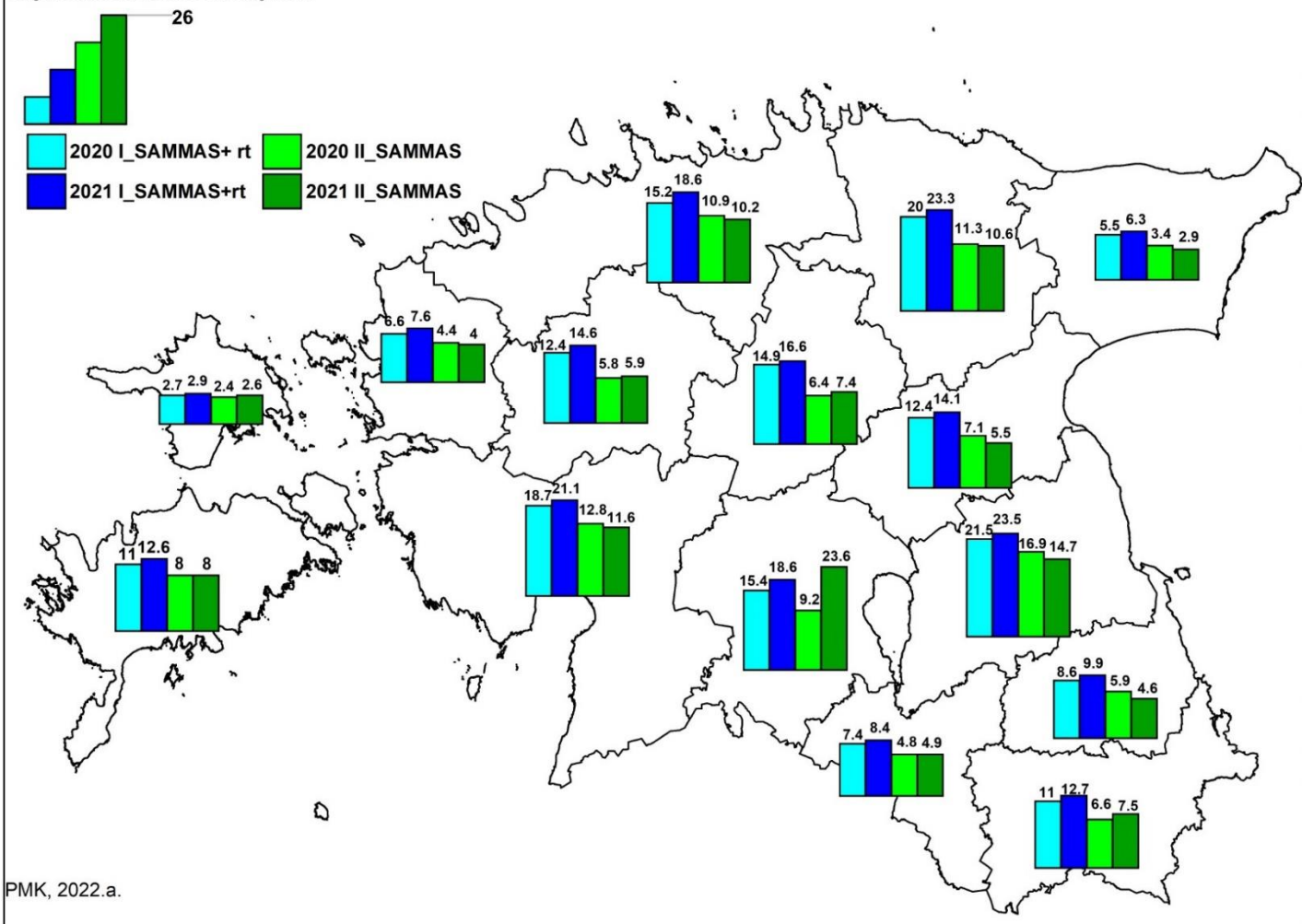
Maakonnad, kuhu maksti ka 2021. aastal kõige enam I samba toetusi (10–11% I samba kogusummast, vahemikus ~20 kuni 21,5 mln eurot maakonna kohta), olid samad nagu varasematel aastatel – Lääne-Viru, Pärnu ja Tartu (Joonis 1). Kuni 5% kogu I samba summast maakonna kohta läks Põlva (9,1 mln), Valga (7,7 mln), Lääne (7,2 mln), Ida-Viru (6,1 mln) ja Hiiu (2,9 mln) maakonna tootjatele. Ülejäänud, veidi üle poole (98,5 mln) I samba summast, jagunes pooltele Eesti maakondadest (Saare, Võru, Rapla, Jõgeva, Järva, Harju ja Viljandi) vahemikus 11,6 kuni 17,3 mln eurot maakonna kohta.

II samba väljamakstud toetuste kogusumma oli 2021. aastal 124 mln eurot (2020. aastal 116 mln), sellest Viljandi maakonna tootjatele läks 19%, Tartu 12% ning Pärnu maakonna tootjatele 9,3% (summad vahemikus 11,6–23,6 mln). Kuni 5% kogu II samba summast said Hiiu, Ida-Viru, Lääne, Põlva, Valga, Jõgeva ja Rapla maakonna tootjad (2,6–5,9 mln), ülejäänud maakondade tootjatele makstud summad jäi vahemikku 7,4–10,6 mln (5,9–8,5% kogusummast).

Siseriiklike toetuste kogusumma (18 mln) oli võrreldes 2020. aastaga märkimisväärselt suurenenud (12,1 mln ehk 205% võrra; 2020. aastal maksti siseriiklike toetusi 5,9 mln eurot). Siseriiklikest toetustest 20,0% maksti Tartumaa ning 15,2% Harjumaa tootjatele (vastavalt 3,6 mln ja 2,7 mln eurot). Üle miljoni euro said veel Rapla, Lääne-Viru, Viljandi ja Pärnu maakonna tootjad. Kõigest 0,4% said Hiiu ja 1,2% Ida-Virumaa tootjad – neile maksti välja vastavalt 77 000 ja 212 000 eurot.

ÜPP I samba ja siseriiklike ning II samba 2020 - 2021. a. välja makstud toetused, milj EUR

PMK, 2022. a.

Joonis 1. ÜPP I samba ja siseriiklike toetuste ning II samba väljamakstud toetuste jagunemine maakonniti 2021. aastal (PRIA, 02.02.2022 andmetel)

ÜPP toetuste jaotumine põllumajandustootjate suurusgrupiti

ÜPP toetuste analüüsil määrati igale PRIA põllumajandusloomade ja põllumassiivide registris olevale tootjale (kellel oli maid ja/või loomi) tootmistüüp ja majanduslik suurus vastavalt Euroopa Liidu FADN tüpoloogiale. Majandusliku suuruse alusel jaotatakse tootjad kolme gruppi: väiketootjad¹, keskmise suurusega tootjad² ja suurtootjad³. Tootjaid, kelle SKT on kuni 4000 eurot, võib tinglikult nimetada hobitaludeks⁴. Majanduslikel suurusgruppidel põhinev toetuste täpsem jagunemine 2021. aastal on ära toodud lisas (Lisa 4).

Üle poole 2021. aastal välja makstud toetustest (59%; summas 196,6 mln eurot) läks suurtootjatele.

¹ väiketootjad – sisemajanduse kogutoodang (SKT) 4 000€ – 25 000€;
² keskmise suurusega tootjad – SKT 25 000€ – 100 000€;
³ suurtootjad – SKT üle 100 000€;
⁴ hobitalud – SKT on kuni 4000 €.

Suurtootjatele makstakse toetuste kogusummast järjest rohkem – 2021. aastal 59% (2020. a 55%; 2019. a 53%), sh I samba toetustest 69%, II samba toetustest 42% ning siseriiklikest 63% (2020. a vastavalt 66%, 41%, 20%). Keskmise suurusega tootjad said toetuste kogusummast 14%, I samba toetustest 16%, II samba toetustest 13% ja siseriiklikest 7,6%. Väiketootjad said toetustest 8,1% (2020. aastal 9,4%): siseriiklikest toetustest 16%, I samba toetustest 8,6% ja II samba toetustest 6,2%. Toetuste kogusummast 15% said FADN tüpoloogija järgi määratlemata tootjad⁵, sh 37% II samba, 1,6% I samba ja 12% riiklikest toetustest. Hobitalud said toetuste kogusummast 3,7%.

ÜPP toetuste jaotumine põllumajandustootjate tootmistüübi

ÜPP I ja II samba väljamakstud toetuste jagunemist analüüsiti ka põllumajandustootjate tootmistüübi järgi. Eestis on kasutusel üldisel tasandil seitse tootmistüüpi: taimekasvatus⁶, aiandus⁷, püsikultuurid⁸, piimatootmine, loomakasvatus⁹,

sea- ja linnukasvatus¹⁰ ja segatootmine¹¹.

Detailsemad andmed toetuste jagunemise kohta erinevate tootmistüüpidega ettevõtete vahel on ära toodud lisas (Lisa 5). Tootmistüübi analüüsid, läks 2021. aastal veidi alla poole (45%) toetuste kogusummast taimekasvatajatele (2020. a 52%; 2019. a 38%). FADN-i järgi määratlemata tootmistüübi tootjad ning piimatootjad said 15%, loomakasvatavad 13% ja segatootmise tüübi ettevõtted 8,5% toetuste kogusummast. Aiandus, püsikultuurid ning sea- ja linnukasvatus kokku said alla 4% toetuste kogusummast. I samba väljamakstud toetuste kogusummast moodustas taimekasvatajate osa 57% (2020. a 63%; 2019. a 48%), piimatootjate osa 18%, loomakasvatajate osa 13% ja segatootjatel 9%. II samba toetustest läks 37% FADN-i järgi määratlemata tootmistüübile, 30% taimekasvatusele, 14% loomakasvatusele, 9% piima- ja 7,4% segatootmisele. Siseriiklike toetusi maksti 2021. aastal tootmistüübi mõnevõrra ühtlasemalt kui 2020. aastal – 28% sea- ja linnukasvatusele, 20% piimatootmisele, 12% FADN-i järgi määratlemata tootmistüübile (võrdluseks – 2020. a 67%), 11% nii loomakasvatusele kui segatootmisele, 8,6% aiandusele ja 8,3% taimekasvatusele. Püsikultuuride kasvatavad siseriiklike toetusi praktiliselt ei saanud – neile maksti 0,05% (2020. a 0,01%).

MAK 2014–2020 keskkonnatoetuste jaotumine

II samba toetustest moodustasid MAK keskkonnatoetused (kkt) 49% (2020. a 51%; 2019. a 42%; 2018. a 39%). MAK keskkonnatoetustest omakorda poole (50%; 2020. a 51%) moodustas põllumajanduse keskkonna- ja kliimameede

⁵ Tootjad, kellele on 2021. aastal PRIA poolt välja makstud toetusi, kuid kelle kohta puuduvad majandusliku suuruse määramiseks vajalikud algandmed (SKT väärtus eurodes, mis määratakse lähtudes hektarite ja loomade arvust selles majapidamises ning vastavatest standardtoodangu koefitsientidest)

⁶ Taimekasvatus – teravilja, õli- ja valgukultuuride kasvatamine, üldine taimekasvatus

⁷ Aiandus – aiandus katmiklalal, avamaal, muu aiandus (k.a puukoolid)

⁸ Püsikultuurid – puuviljakasvatus, erinevate püsikultuuride kasvatamine

⁹ Loomakasvatus – lihavesi-, piima- ja lihavesikasvatus, lamba- ja kitsekasvatus, muud karjatatavad loomad

¹⁰ Sea- ja linnukasvatus ja erinevate teratoiduliste kasvatamine

¹¹ Segatootmine – segataimekasvatus (põllukultuurid, aiandus, püsikultuurid), segaloomakasvatus – peamiselt karjatatavad loomad või peamiselt karjatatavad loomad või peamiselt teratoidulised, segataimekasvatus, lisaks karjatatavad loomad, muud taime- ja loomakasvatuse kombinatsioonid

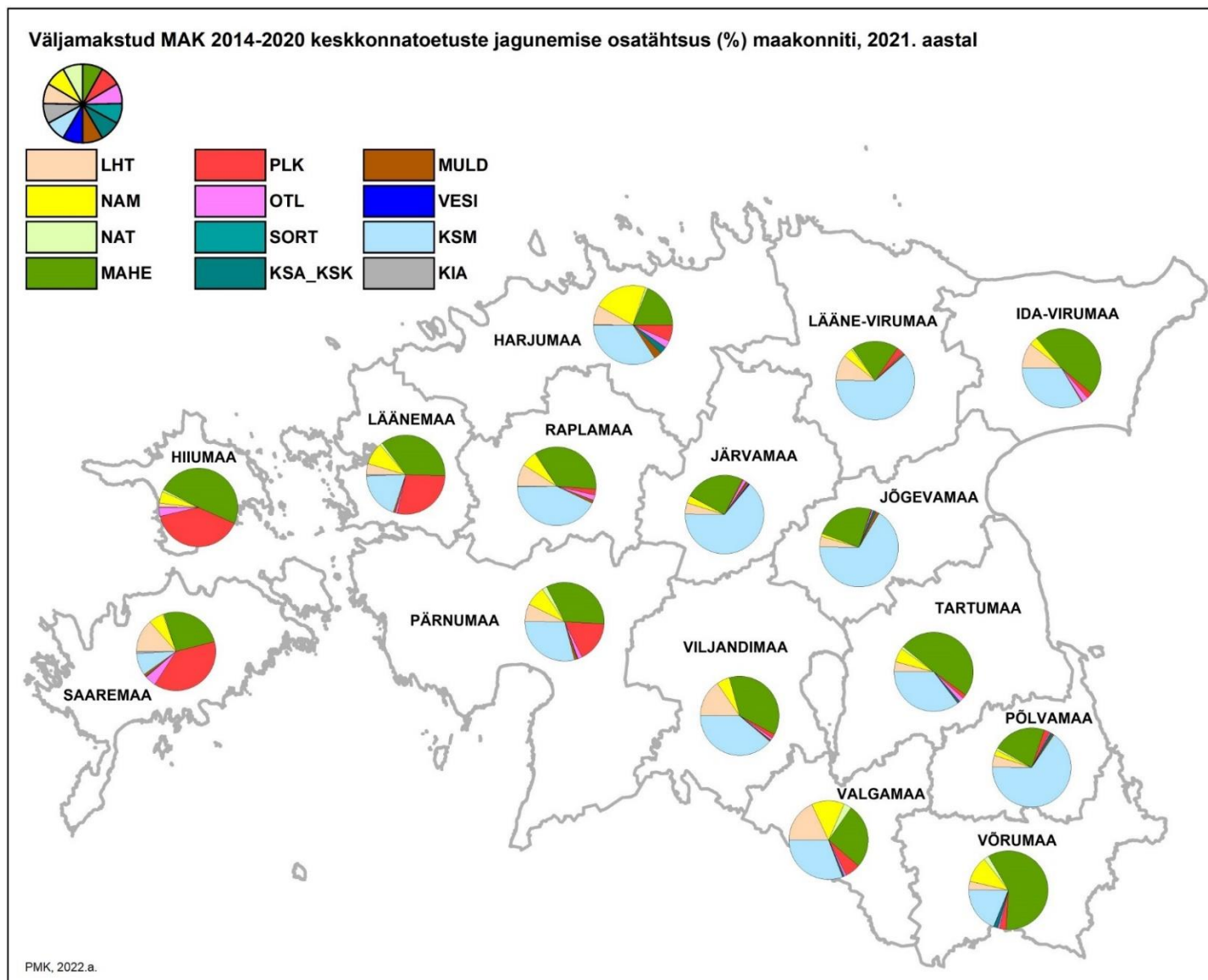

(M10), sealhulgas suurim oli KSM toetuse osa (38%). Järgnesid MAHE 33%, LHT 8,4% ning NAM 7,3%. NAT ja kiviaia taastamise toetus (KIA) moodustasid MAK kkt-st vastavalt 0,9% ja 0,1.

MAK kkt-l oli maakonniti II samba toetuste summast suurem osakaal Lääne (70%), Hiiu (68%), Saare ja Rapla (62%) maakonnas. Kõige madalam osakaal oli Viljandi maakonnas – 25%.

Erinevate meetmete osakaal MAK keskkonnatoetuste summast oli maakonniti üsna erinev (Joonis 2). Sarnaselt varasemate aastatega moodustas Jõgeva, Põlva, Järva ja Lääne-Viru maakonnas üle 60% keskkonnatoetuste summast KSM toetus. Üle Eesti keskmise moodustas KSM toetus MAK kkt summast ka Rapla ja Viljandi maakonnas. MAHE toetus moodustas MAK kkt-st Võru maakonnas 59%; Hiiu, Tartu ja Ida-Viru maakonnas aga napilt alla poole. OTL (4,6%) ja KIA (1%) toetuse osakaal oli kõige suurem Saaremaal, PLK toetusel aga Hiiu- ja Saaremaal (vastavalt 40% ja 38%). LHT (18%) ja NAT (3,2%) toetuse osakaal MAK kkt-st oli suurim Valgamaal.

2021. aastal välja makstud II samba toetuste kogusummast ligi poole ehk 49% moodustasid MAK keskkonnatoetused, millest omakorda suurima osaga olid KSM (38%) ja MAHE (33%) toetus.

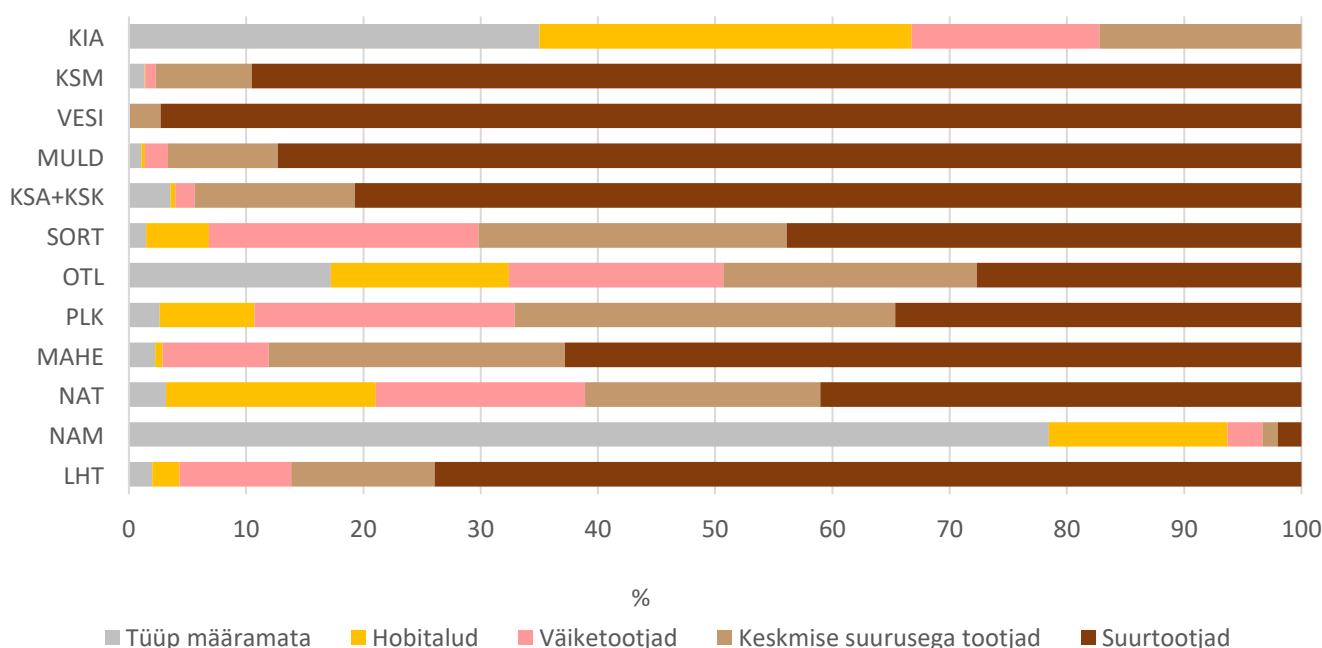
Joonis 2. Väljamakstud MAK 2014–2020 keskkonnatoetuste jagunemise osatähtsus (%) maakonniti 2021. aastal (PRIA, 02.02.2022 andmetel)

MAK 2014–2020 keskkonnatoetuste jaotumine suurusgrupiti

2021. aastal väljamakstud MAK kkt-st 66% läks suurtootjatele, 16% keskmise suurusega tootjatele, 7,0% väiketootjatele ning 2,7% hobitaludele. FADN tüpoloogia järgi määratlemata majandusliku suurusega tootjatele maksti 7,7%. KSA+KSK, MULD, KSM ja VESI toetussummadest läks suurtootjatele 81–97% (Joonis 3). LHT toetuse

2021. aastal väljamakstud MAK kkt-st 66% läks suurtootjatele, 16% keskmise suurusega tootjatele, 7% väiketootjatele ja 2,7% hobitaludele.

väljamakstud summast läks suurtootjatele 74% ja MAHE-st 63%. NAM toetus, sarnaselt varasematele aastatele, jagunes valdavalt FADN tüpoloogia järgi määratlemata tootjate (79%) ja hobitalunike (15%) vahel. Kiviaia taastamise toetussummadest kõige suurema osa said määratlemata suurusega tootjad (35%) ning hobitalud (32%).

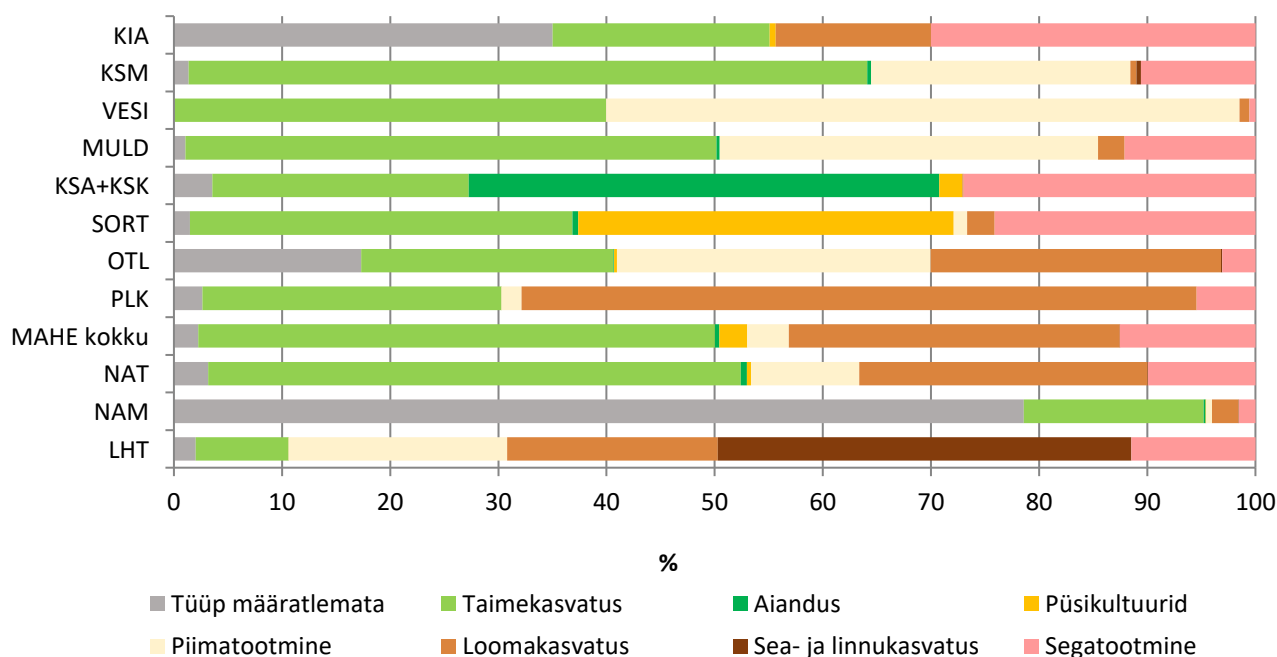
Joonis 3. MAK 2014–2020 keskkonnatoetuste jaotumine tootjate suurusklassi alusel 2021. aastal (PRIA, 02.02.2022 andmetel); (FADN, 2021)

MAK 2014–2020 keskkonnatoetuste jaotumine tootmistüübiti

Analüüsid 2021. aastal väljamakstud MAK kkt kogusummat, võttes aluseks tootmistüüpi, selgus, et 45% (2020. a 57%; 2019. a 45%) said taimekasvatavad, 19% loomakasvatavad, 13% piimatootjad, 10% segatootmisega tegelevad tootjad ning 7,8% määratlemata tootmistüübiga tootjad. Ülejäänud tootmistüüpide tootjate osa oli oluliselt väiksem. Mitmetest, sh suurematest keskkonnameetmete toetustest samuti valdav osa maksti taimekasvatustüübi tootjatele – 63% KSM, 49% MULD ja NAT, 48% MAHE ning 35% SORT toetusest. Aiandusele maksti suurim osa (44%) KSA+KSK toetusest, püsiloomadele 35% SORT toetusest, piimatootmisele 59% VESI ja 29% OTL toetusest, loomakasvatusele 62% PLK toetusest ning sea- ja linnukasvatusele 38% LHT toetusest (Joonis 4).

Erinevatest MAK keskkonnatoetustest suurima osa (45%) said 2021. aastal sarnaselt varasemate aastatega taimekasvatuse tootmistüübi tootjad.

Joonis 4. MAK 2014–2020 keskkonnatoetuste jaotumine ettevõtete tootmistüübi alusel 2021. aastal (PRIA, 02.02.2022 andmetel); (FADN, 2021)

Kokkuvõte

- 2021. aastal väljamakstud toetussumma oli 335 miljonit eurot (35,7 mln võrra rohkem kui 2020. aastal), mis jagunes järgmiselt: I samba toetusi 193 mln, II samba toetusi 124 mln ja siseriiklike toetusi 18 mln. Sarnaselt eelmiste aastatega maksti I samba toetusi kõige enam Lääne-Viru, Pärnu ja Tartu maakonda (10–11% I samba kogusummast; 20–21,5 mln eurot maakonna kohta). II samba toetussummast said suurema osa Viljandi (19%), Tartu (12%) ja Pärnu (9,3%) maakonna tootjad. Siseriiklike toetuste kogusumma (18 mln) oli võrreldes 2020. aastaga märkimisväärselt suurenenud (12,1 mln ehk 205% võrra; 2020. aastal maksti siseriiklike toetusi 5,9 mln eurot). Neist 20% maksti Tartumaa ning 15% Harjumaa tootjatele (vastavalt 3,6 mln ja 2,7 mln eurot).
- Järjest suurem osa toetustest makstakse suurtootjatele. 2021. aastal läks suurtootjatele toetuste kogusummast 59% (2020. a 55%; 2019. a 53%), sh I samba toetustest 69%, II samba toetustest 42% ning siseriiklikest toetustest 63%. Keskmise suurusega tootjad said toetuste kogusummast 14%, väiketootjad 8,1%, hobitalud 3,7% ja FADN tüpologia järgi määratlemata suurusega tootjad 15%.
- Tootmistüübiti jagunes 2021. aastal makstud toetuste kogusumma järgnevalt: 45% taimekasvatajad, 15% piimatootjad ning FADN-i järgi määratlemata tootmistüüp, 13% loomakasvatajad ja 8,5% segatootmine.
- MAK keskkonnatoetused moodustasid II samba toetuste kogusummast 49% (2020. a 51%). MAK keskkonnatoetustest omakorda poole (50%) moodustas põllumajanduse keskkonna- ja kliimameede (M10), sh suurim oli KSM toetuse osa (38%). Järgnesid MAHE (33%), LHT (8,4%) ja NAM (7,3%). Maakonniti oli MAK keskkonnatoetustel II samba toetuste summast suurem osakaal Lääne (70%), Hiiu (68%), Saare ja Rapla (62%) maakonnas. Kõige madalam osakaal oli Viljandi maakonnas – 25%.

- ☞ Sarnaselt eelmiste aastatega oli KSM toetus eriti ülekaalukas Jõgeva, Põlva, Järva ja Lääne-Viru maakonnas (üle 60% keskkonnatoetuste summast). MAHE toetus moodustas keskkonnatoetustest Võru maakonnas 59%; Hiiu, Tartu ja Ida-Viru maakonnas aga napilt alla poole.
- ☞ Erinevatest keskkonnatoetustest suurim osa maksti 2021. aastal taimekasvatustüübi tootjatele – 63% KSM, 49% MULDA ja NAT, 48% MAHE ning 35% SORT toetusest.

Euroopa Maaelu Arengu
Põllumajandusfond:
Euroopa investeeringud
maapiirkondadesse